

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗΣ

ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
(ΠΙΝΑΚΑΣ XXXIV)

Στην Κύπρο, παρόλο που υπάρχουν πολλά βυζαντινά και μεσαιωνικά μολυβδόβουλλα σε δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές, ελάχιστα έχουν δημοσιευτεί. Πιστεύω ότι η δημοσίευσή τους θα βοηθήσει τους ιστορικούς να αντιληφθούν σωστά τη σημασία που είχε η Κύπρος για το Βυζαντινό κράτος και τις σχέσεις της αργότερα με την Ευρώπη ως Μεσαιωνικό Βασίλειο.

Πιο κάτω δημοσιεύω από τη συλλογή μου τρία βυζαντινά και ένα μεσαιωνικό μολυβδόβουλλα, που προέρχονται όλα από περιοχές, που τώρα κατέχονται από τον τουρκικό στρατό.

1) Μολυβδόβουλλο Αναστασίου Επισκόπου, (πιν. XXXIVa).

Αρ. Ευρ.: 1/BMO/1964

Διάμετρος: 2,4 εκ.

Προέλευση: Λάμπουσα

Διατήρηση: Πολύ καλή

Εμπρ.: Επιγραφή σε τρεις σειρές εντός στεφάνου.

Οπ.: Επιγραφή σε τρεις σειρές εντός στεφάνου.

Περίοδος: 550-650 μ.Χ.

Παρατηρήσεις: Στους καταλόγους των γνωστών επισκόπων της Κύπρου δεν αναφέρεται επίσκοπος με το όνομα Αναστάσιος. (Χάκκετ: Ιστορία της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Κύπρου. Μετάφραση Χ.Ι. Παπαϊωάννου, Πειραιάς, 1927. Τομ. Β' σελ. 67-104).

2) Μολυβδόβουλλο Ιωάννου Επισκόπου, (πιν. XXXIVb).

Αρ. Ευρ.: 2/BMO/1964

Διάμετρος: 2,1 εκ.

Προέλευση: Λάμπουσα

Διατήρηση: Πολύ καλή

Εμπρ.: Επιγραφή μονογραμμική εντός στεφάνου.

Οπ.: Επιγραφή μονογραμμική εντός στεφάνου.

Περίοδος: 7ος αιώνας;

Παρατηρήσεις: Στους καταλόγους των επισκόπων αναφέρονται οι πιο κάτω επίσκοποι με το όνομα Ιωάννης.

Σαλαμίνας: Ιωάννης Α'. Το 691 ηγήθηκε της μετανάστευσης των Κυπρίων στον Ελλήσποντο επί Ιουστινιανού Β'.

Ιωάννης Β' τον 12ο αιώνα.

Αμαθούντας: Ιωάννης, πριν από το 550.

Ιωάννης, 650.

Ιωάννης, τον 12ο αιώνα.

Ιωάννης Ιαφούν, 1445.

Πάφου: Ιωάννης, 1283-1295;

Θεοδοσιανής: Ιωάννης επί Ηρακλείου (610-641 μ.Χ.).

Το μολυβδόβουλλο, που δημοσιεύω δεν πρέπει να είναι νεότερο του 7ου αιώνα. Επομένως αποκλείεται να ανήκει στον Ιωάννη Β', Επίσκοπο Σαλαμίνας ούτε και στο σύγχρονό του Ιωάννη, Επίσκοπο Αμαθούντας.

3) Μολυβδόβουλλο Θεοδώρου Παλατινού, (πιν. XXXIVc).

Αρ. Ευρ.: 3/BMO/1965

Διάμετρος: 2,6 εκ.

Προέλευση: Λεύκα

Διατήρηση: Πολύ καλή

Εμπρ.: Επιγραφή σε τρεις σειρές εντός κύκλου.

Οπ.: Επιγραφή σε τρεις σειρές εντός κύκλου.

Περίοδος: 6ος - 7ος αιώνας

Παρατηρήσεις: Παρόμοιο μολυβδόβουλλο πιθανό από άλλο βουλλοτήριο, δημοσιεύτηκε στο βιβλίο των G. Zacos και A. Vegley: *Byzantine Lead Seals*, Τόμος Α', Μέρος Ι στη σελ. 684 αρ. 1047 α' και β' (πιν. 89) όπου και ερμηνεύεται ο τίτλος του Παλατινού.

4) Μολυβδόβουλλο Πάπα Ευγενίου Δ', (πιν. XXXIVd).

Αρ. Ευρ.: 1/MMO/1966

Διάμετρος: 3,7 εκ.

Προέλευση: Κερύνια

Διατήρηση: Πολύ καλή

Εμπρ.: Κεφαλές Αγίων Π. και Π. εντός σφαιριδίων. Άνω, επιγραφή SPA SPE.

Οπ.: Κάτω από σταυρό, επιγραφή σε τρεις σειρές.

Περίοδος: 1431-1447

Παρατηρήσεις: Τα πρόσωπα στα οποία πιθανόν να είχε σταλεί επιστολή ασφαλισμένη με το δημοσιευόμενο μολυβδόβουλλο είναι:

α) Ο Λατίνος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Ούγος Β', Λουζινανός (1412-1442) αδελφός του βασιλιά της Κύπρου Ιανού και μετά Καρδινάλιος, Επίσκοπος της Παλαιστρίνας.

β) Ο βασιλιάς της Κύπρου Ιωάννης Β' και

γ) Η βασίλισσα της Κύπρου Ελένη Παλαιολογίνα, σύζυγος του βασιλιά Ιωάννη. (Hill: *A History of Cyprus* Tom. III σελ. 498, 504, 517 1090).

δ) Ο Λατίνος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Galesius de Montolif (1442 - 1447) Hill III σελ. 1091.

ε) Ο Λατίνος επίσκοπος Αμμοχώστου Ιωάννης του Monteleone, Αποστολικός Λεγάτος στην Ανατολή (Hill III σελ. 1091).

Ανδρέας Πιτσιλλίδης
Παιδαγωγική Ακαδημία
Λευκωσία

SUMMARY

Despite the existence of many Byzantine and Medieval lead seals in public and private collections in Cyprus, only a minimal fraction of them has been published. As their publication can contribute considerably towards the understanding of the role of Cyprus in the Byzantine Empire and her connections with Europe in the Middle Ages when under the Lusignans, I hereunder publish four such lead seals, all four from the occupied by the Turkish army territory of Cyprus. Three are Byzantine and one belongs to the time of the Medieval Lousignan Kingdom of the island.